

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.01.2006, sp. zn. 5 Tdo 1588/2005, ECLI:CZ:NS:2006:5.TDO.1588.2005.1

Číslo: 52/2006

Právní věta: Při hodnocení, zda byla splněna formální podmínka zvlášť nebezpečné recidivy podle § 41 odst. 1 tr. zák. spočívající v tom, že pachatel již byl potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin uvedený v § 41 odst. 2 tr. zák., nelze (opětovně) hodnotit předchozí pravomocné odsouzení z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., tj. zda se i podle pozdějšího zákona jedná o zvlášť závažný úmyslný trestný čin. V tomto případě je třeba vycházet z právní úpravy účinné v době původního rozhodnutí a není možné nově posuzovat tehdy spáchaný trestný čin podle právní úpravy, jež nabyla účinnosti později. Proto uvedená podmínka podle § 41 odst. 1 tr. zák. je splněna i tehdy, jestliže pachatel byl v minulosti potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin, který by již nyní podle nové právní úpravy účinné v době rozhodování nepatřil mezi zvlášť závažné úmyslné trestné činy uvedené v § 41 odst. 2 tr. zák. (např. v důsledku zvýšení hranice jednotlivých kategorií škody podle § 89 odst. 11 tr. zák. už za takový čin nelze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně na 8 let).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.01.2006

Spisová značka: 5 Tdo 1588/2005

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Časová působnost trestních zákonů, Zvlášť nebezpečná recidiva

Předpisy: § 16 odst. 1 tr. zák.
§ 41 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného V. P. proti usnesení krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 7. 2005, sp. zn. 23 To 633/2005, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 6 T 62/2005.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 5. 2005, sp. zn. 6 T 62/2005, byl obviněný V. P. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e), odst. 3 písm. b) tr. zák., dílem dokonaným, dílem spáchaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák., a trestným činem poškozování

cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák. Za tyto trestné činy mu byl podle § 247 odst. 3 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. a § 42 odst. 1 tr. zák. uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 7 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 57a odst. 1 tr. zák. byl obviněnému dále uložen trest zákazu pobytu v trvání 4 roky a podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. mu byl uložen trest propadnutí věci. Podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody a podle § 226 písm. c) tr. ř. byl obviněný zproštěn části obžaloby.

Krajský soud v Českých Budějovicích projednal odvolání obviněného a usnesením ze dne 18. 7. 2005, sp. zn. 23 To 633/2005, rozhodl podle § 256 tr. ř. o jeho zamítnutí.

Citované usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích napadl obviněný V. P. dovoláním podaným prostřednictvím obhájkyň z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Obviněný nepovažuje za správný právní názor odvolacího soudu, který odmítl aplikovat ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. ve vztahu k posouzení obviněného jako zvláště nebezpečného recidivisty podle § 41 tr. zák. S ohledem na změnu výše jednotlivých kategorií škod pozdější právní úpravou, jejímž dopadem bylo zmírnění postihu za způsobení škody v téže nominální hodnotě, by nebyl trestný čin, za který byl obviněný v minulosti odsouzen a vykonal uložený trest, považován za zvláště závažný úmyslný trestný čin podle § 41 odst. 2 tr. zák. Ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba podle názoru dovolatele vztahovat i na obsah zákonných pojmů uvedených v trestním zákoně, a tedy i pojmů vymezujících v § 89 odst. 11 tr. zák. výši hranice škody pro stanovení kvalifikované skutkové podstaty trestného činu krádeže. Zvýšení dolní hranice značné škody z částky 200 000 Kč na částku 500 000 Kč je okolností, která obviněnému prospívá, neboť v případě předchozího odsouzení za zvláště závažný úmyslný trestný čin byla výše škody jím způsobené 211 397,30 Kč. Podle dřívější právní úpravy se jednalo o značnou škodu, v době rozhodování Okresního soudu v Českých Budějovicích v nyní posuzované věci však již uvedená částka není značnou škodou. Proto podle názoru obviněného byla pozdější právní úprava pro něj výhodnější a soudy z formálního i materiálního hlediska pochybily při hodnocení podmínek uvedených v § 41 odst. 1 tr. zák. Dovolatel tedy navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a přikázal věc krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí nebo aby sám ve věci rozhodl.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k dovolání obviněného V. P. považuje zákonný znak zvláště nebezpečné recidivy za naplněný po stránce formální i věcné. Všechny námitky dovolatele jsou podle státní zástupkyně zjevně neopodstatněné, proto navrhla, aby Nejvyšší soud odmítl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného V. P. je zjevně neopodstatněné.

Ustanovení § 41 odst. 1 tr. zák. ukládá soudu hodnotit naplnění znaků zvláště nebezpečné recidivy z formálního i materiálního hlediska. Pokud jde o formální podmínky, podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Pozdější, pro pachatele příznivější zákon, se zásadně uplatní pouze tehdy, dokud nebylo pravomocně rozhodnuto o vině. Došlo-li ke zmírnění právní úpravy po právní moci rozhodnutí o trestném činu, mohlo by to mít vliv pouze na případné rozhodování o milosti prezidentem republiky, neboť uvedená okolnost zásadně není důvodem ani pro podání mimořádného opravného prostředku. Obdobně není možno s ohledem na následnou změnu objektivního práva zpochybňovat dřívější pravomocné rozhodnutí v rámci úvah o formální existenci odsuzujícího rozsudku za určitý trestný čin, je-li předpokladem posouzení trestnosti jiného (později spáchaného) trestného činu. Tento postup by v podstatě znamenal přezkum skutkového stavu věci, jenž se stal podkladem pro vydání dřívějšího rozhodnutí z hlediska odlišné právní úpravy, a to mimo řádné či mimořádné opravné řízení, a směřoval by k popření formální i materiální stránky právní moci rozhodnutí. Takový faktický zásah do právní moci rozhodnutí by byl v

rozporu s účelem ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., které lze aplikovat pouze při posuzování trestnosti činu, pro nějž je vedeno trestní řízení v dané věci.

Spáchání zvláště závažného úmyslného trestného činu v minulosti předpokládá, že pachatel byl za takový trestný čin potrestán a že šlo o některý z trestných činů uvedených v § 41 odst. 2 tr. zák. Při hodnocení splnění této tzv. formální podmínky zvláště nebezpečné recidivy nelze (opětovně) hodnotit předchozí pravomocné odsouzení z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., tj. zda se jedná i podle pozdějšího zákona o odsouzení za zvláště závažný úmyslný trestný čin. V tomto případě je třeba vycházet z právní úpravy účinné v době původního rozhodnutí a není možné nově posuzovat tehdy spáchaný delikt podle právní úpravy, jež nabyla účinnosti později. Jinak by došlo ke zpochybnění pravomocného rozhodnutí vydaného v souladu se zákonem účinným v době jeho vydání. Z ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. tedy vyplývá, že užití pozdějšího zákona je možné jen za podmínky, že o trestném činu nebylo dosud pravomocně rozhodnuto. Změna právní úpravy, k níž dojde po právní moci rozhodnutí a která by byla pro pachatele příznivější, není např. ani důvodem pro podání mimořádného opravného prostředku v jeho prospěch.

Proto podmínka obsažená v § 41 odst. 1 tr. zák., že pachatel byl potrestán za zvláště závažný úmyslný trestný čin, je splněna i v případě, když v době rozhodování o dalším trestném činu uvedeném v § 41 odst. 2 tr. zák. by již dřívější úmyslný trestný čin podle nové právní úpravy nepatřil mezi zvláště závažné trestné činy, např. v důsledku toho, že horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody u něj není alespoň 8 let. Taková situace může nastat například vzhledem ke změně v peněžním vyjádření výše jednotlivých kategorií škod (§ 89 odst. 11 tr. zák.) a s tím související úpravy použití vyšších trestních sazeb u majetkových trestných činů. Jedná se o výjimku ze zásady, podle níž se pozdější, pro pachatele příznivější právní úprava užije i na obsah zákonných pojmů, které jsou podmínkou trestnosti. Jak totiž vyplývá z dikce ustanovení § 41 odst. 1 tr. zák. (srov. „již byl pro takový nebo jiný zvláště závažný úmyslný trestný čin potrestán“), je třeba hodnotit fakt, že byl pachatel za zvláště závažný úmyslný trestný čin potrestán v minulosti. Posouzení této formální podmínky je tudíž třeba činit výlučně v návaznosti na pravomocné odsuzující rozhodnutí vydané před případnou novelou trestního zákona.

Z hlediska naplnění formální podmínky zvláště nebezpečné recidivy nezáleží na tom, jakou konkrétní společenskou nebezpečnost vykazoval dříve spáchaný čin, a není rozhodná ani konkrétní výměra trestu uloženého za něj. Jak již bylo uvedeno, zmírnění postihu za způsobení škody v téže nominální hodnotě pozdější právní úpravou nemůže mít vliv na použití ustanovení § 41 odst. 1 tr. zák. v tom smyslu, zda bylo dřívější pravomocné odsuzující rozhodnutí vydáno pro zvláště závažný úmyslný trestný čin. Hodnocení (formální) existence odsouzení za zvláště závažný úmyslný trestný čin v minulosti však nelze směřovat s úvahami o tom, zda existence předchozího odsouzení pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti později souzeného trestného činu pro společnost (tzv. materiální podmínkou zvláště nebezpečné recidivy). Konkrétní stupeň společenské nebezpečnosti dříve spáchaného trestného činu je proto možné zohlednit v rámci úvah o naplnění tzv. materiální podmínky zvláště nebezpečné recidivy, eventuálně při ukládání trestu v probíhajícím řízení o později spáchaném trestném činu. V rámci těchto úvah je možno zohlednit také změny zákona, k nimž došlo v době po vydání předchozího rozhodnutí. Tyto změny jsou výrazem potřeby společnosti určitým způsobem regulovat (sankcionovat) lidské jednání, tedy výrazem aktuálního stupně společenské nebezpečnosti tohoto jednání. Pokud je tento stupeň podle aktuální právní úpravy snížen natolik, že trestný čin by v případě jeho spáchání v době účinnosti nového zákona již nepatřil mezi zvláště závažné, neznamená tato okolnost bez dalšího vyloučení materiální podmínky zvláště nebezpečné recidivy. Může však ovlivnit závěr o její existenci a je třeba k ní přihlídnout. Stupeň společenské nebezpečnosti dříve spáchaného zvláště závažného úmyslného trestného činu posuzovaný z hledisek aktuální právní úpravy tedy nemůže mít vliv na existenci dříve vydaného formálně nezměnitelného pravomocného rozhodnutí o něm ani na budoucí závěr o zákonnosti tohoto rozhodnutí.

V posuzovaném případě byl obviněný V. P. uznán vinným rozsudkem soudu prvního stupně pro pokračující trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e), odst. 3 písm. b) tr. zák., dílem dokonáný, dílem spáchaný ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil přesto, že byl odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Trutnově ze dne 26. 9. 2000, sp. zn. 4 T 453/2000, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 10 To 153/2001, mimo jiné pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 2 roky, který vykonal dne 27. 1. 2002, a dále se tohoto jednání dopustil i přesto, že rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 9. 12. 2002, sp. zn. 11 T 542/2002, který nabyl právní moci dne 28. 12. 2002, byl odsouzen pro trestné činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), písm. e), odst. 2 tr. zák. a poškození cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců, který vykonal dne 28. 11. 2003.

Splnění formální podmínky zvláště nebezpečné recidivy nebrání okolnost, že v případě předchozího odsouzení za zvláště závažný úmyslný trestný čin obviněný způsobil škodu ve výši 211 397,30 Kč, neboť podle dřívější právní úpravy se jednalo o značnou škodu, odůvodňující aplikaci kvalifikované skutkové podstaty odpovídající zvláště závažnému úmyslnému trestnému činu. I po změně zákona platného v době rozhodování Okresního soudu v Českých Budějovicích v nyní projednávané věci byl tedy naplněn formální požadavek předchozího odsouzení za zvláště závažný úmyslný trestný čin a v úvahu nepřicházela změna jeho právního posouzení ani dříve vydaného pravomocného rozhodnutí s odkazem na ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. Zvýšení dolní hranice značné škody z částky 200 000 Kč na částku 500 000 Kč (§ 89 odst. 11 tr. zák.) pozdější právní úpravou tedy obviněnému V. P. nemohlo prospívat způsobem popsáním v dovolání, tj. vyloučit závěr o tom, že dříve spáchaný úmyslný trestný čin patří do kategorie zvláště závažných úmyslných trestných činů. Proto nezbývá než odmítnout jako zjevně neopodstatněnou dovolací námitku obviněného, podle které soudy pochybily při hodnocení formálních podmínek uvedených v § 41 odst. 1 tr. zák.

V další části odůvodnění se Nejvyšší soud vypořádal s ostatními dovolacími námitkami obviněného V. P. týkajícími se materiální podmínky zvláště nebezpečné recidivy a podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jeho dovolání jako zjevně neopodstatněné.